

Frédéric Martel

TEGEN
HET
WESTEN

IN GESPREK MET ONZE VIJANDEN

Vertaald uit het Frans door Alexander van Kesteren,
Jan Pieter van der Sterre, Reintje Ghoos en Henriëtte Gorthuis

Uitgeverij Balans

Oorspronkelijke titel *Occidents. Enquête sur nos ennemis*
Oorspronkelijke uitgever Éditions Plon, onderdeel van Place des éditeurs
Copyright © 2026 Frédéric Martel

Copyright Nederlandse vertaling © 2026 Alexander van Kesteren, Jan Pieter van der Sterre, Reintje Ghoos en Henriëtte Gorthuis/Uitgeverij Balans, Amsterdam

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd bestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Tekst- en datamining van (delen van) deze uitgave is uitdrukkelijk niet toegestaan.

Omslag Nico Richter
Auteursfoto Astrid di Crollanza
Boekverzorging Peter Verwey
Druk Wilco

ISBN 978 94 638 2518 4
NUR 740

 www.uitgeverijbalans.nl
 [instagram.com/uitgeverijbalans](https://www.instagram.com/uitgeverijbalans)
 [linkedin.com/company/uitgeverij-balans](https://www.linkedin.com/company/uitgeverij-balans)
[uitgeverijbalans.nl/nieuwsbrief](https://www.uitgeverijbalans.nl/nieuwsbrief)

Inhoud

PROLOOG Hun ideeënwerelden	II
1 Door Europa waren twee spoken	3I
2 Resten van wereldrijken	I48
3 Een democratie die werkt	I97
4 Che wereldwijd	29I
5 Secularisme	373
6 Van de rivier tot aan de zee	440
7 Het Verre Westen	505
8 De chaos in de wereld	554
EPILOOG Het ingewikkelde Westen	629
Bronnen	665

*Ik draag dit boek op aan Joshua Wong,
de negentwintigjarige Hongkongse democraat,
mijn vriend en broeder, die in de gevangenis zit.*

Noot van de auteur

Dit boek is gebaseerd op omvangrijk bronnenmateriaal. In de loop van een acht jaar durend veldonderzoek heeft de auteur in 52 verschillende landen zo'n 1900 interviews afgenomen. Bovendien werd hij daarbij ter plekke ondersteund door ongeveer 20 'researchers'. Het materiaal werd aangevuld door een uitgebreide bibliografie bestaande uit circa 1500 verwijzingen (boeken, artikelen en noten). Al deze bronnen, die simpelweg te talrijk waren om aan het eind van dit boek op te nemen, zijn samengevat in een 225 pagina's tellend document dat online als pdf gratis kan worden geraadpleegd. Ook vinden lezers daarin aanvullingen en bijlagen. Zie de site occidents.fr en de socialemediakanalen van de auteur.

‘Feiten dringen niet door tot het gebied
waar onze overtuigingen leven.’

Marcel Proust, *Op zoek naar de verloren tijd*.

PROLOOG

Hun ideeënwerelden

‘Hallo, met Steve Bannon.’ Aan de andere kant van de lijn is de voormalige speciaal adviseur van Donald Trump. Ik ken hem niet, maar hij wil mij ontmoeten. Hij is in Amerika een beroemdheid en in de rest van de wereld een van de symbolen van de nieuwe mondiale wanorde.

Tijdens dit telefoongesprek ontstond het idee voor dit boek. Stephen Kevin Bannon, zoals hij voluit heet, nodigt me uit voor een lunch. Overdreven vriendelijk voegt hij eraan toe: ‘Als u daar zin in hebt, natuurlijk.’ Hij heeft het boek gelezen dat ik over het Vaticaan heb geschreven. ‘Tweemaal,’ verduidelijkt hij. Hij zou er graag met me over praten. Misschien wil hij het zelfs verfilmen (waaraan ik trouwens niet zou hebben meegewerkt). Onze politieke opvattingen zijn diametraal tegenovergesteld. Ik zeg dat tegen hem, maar dat weet hij al. In zijn ogen ben ik een ideologische vijand, net zoals hij er een is in de mijne. Maar democraat en pluralist als ik ben stem ik in met een gesprek. Deal.

Een paar dagen later ontmoeten we elkaar voor de lunch in het ‘penthouse’ in het Parijse Hôtel Bristol waar hij zijn intrek heeft genomen, een suite à raison van 8000 euro per nacht. Aan het eind van een zondagochtend word ik naar Bannon gebracht door twee alerte bodyguards, weinig spraakzame skinheads die constant een vinger op een oortje houden. Daar is hij dan, Bannon. De man tegenover me komt amper overeen met zijn media-imago.

De schreeuwlelijk luistert. De kwelduivel is geestig, buitengewoon geestig zelfs. Hij wordt afgeschilderd als een notoire homofoob, maar lijkt me toch tamelijk homovriendelijk. Hij komt bedachtzaam over, is welbespraakt. In niets lijkt hij op de karikatuur die van hem wordt gemaakt. Een intellectueel is hij inderdaad niet. Laten we hem een intellectuele anti-intellectueel noemen, een populist. Wanneer hij vertelt over zijn carrière, hoor ik over onverwachte aspecten. Hij blijkt een tijdlang een hippie te zijn geweest, inclusief een heuse boeddhistische fase. New age tot en met, een mix van meditatie, Tibet, Beat Generation en het 'Hippie Trail'. Vervolgens diende hij in het leger. Hij werd marineofficier en voer mee op een destroyer, al zat hij het grootste deel van de tijd op kantoor in het Pentagon. En met zijn diploma van de Harvard Business School behoort hij tot de elite van de elite. Nadat hij bankier was geworden bij Goldman Sachs, kwam zijn leven in een hogere versnelling – drie mobiele telefoons, privévliegtuigen, limo's, vijfsterrenhotels – en werd hij miljonair. Lange tijd was hij een alcoholist, maar toen ruilde hij de drank in voor een andere verslaving: hij werd workaholic. Ook was hij producent van onafhankelijke films in Hollywood, waaronder *Tarnation*, een van mijn favoriete gay films.

'Het zou beter zijn om priesters toe te staan om te trouwen. De maatschappelijke discussie leidt alleen maar af van waar het echt om gaat: de islam en China zijn gekant tegen onze waarden en tegen het Westen,' zegt Bannon tegen me. Hij blijkt dus niet alleen voorstander van het homohuwelijk, maar pleit er zelfs voor, nu hij toch bezig is, om priesters te laten trouwen!

Bannon is wat de Amerikanen een 'powerbroker' noemen. Een makeelaar in macht. Hij verkoopt invloed – en soms zoete broodjes. Hij handelt in de ideeën van het Amerikaanse 'alt-right', dat we, gezien zijn radicale aard, beter 'hard right' of al naargelang de specifieke variant radicaal- dan wel extreemrechts zouden kunnen noemen. Het laat onverlet dat hij ook een vleugje speelse waanzin bezit. Dat blijkt bijvoorbeeld uit de start-up die hij oprichtte in Hongkong, waar hij was neergestreden: hij bood 'westerse' gamers tegen betaling artefacten, wapens en een

‘acceleration’ van de videogame *World of Warcraft* aan. Het kwam erop neer dat slechtbetaalde jonge Chinezen namens welgestelde studenten uit het Westen konden gamen, zodat laatstgenoemden tijd bespaarden terwijl ze in de gamewereld aan macht wonnen! Steve Bannon is een verfoeilijk type, maar je kunt niet ontkennen dat dit een idioot briljant idee is. (Het experiment werd gestaakt na een klacht van de studio Blizzard, die de franchise *Warcraft* ontwikkelt.)

Na de lunch hebben we elkaar nog verschillende keren gezien. Bannon stelt voor dat ik langskom in Washington bij zijn talkshow met de toepasselijke naam *War Room*. Ook nodigt hij me uit bij hem thuis, in zijn indrukwekkende *condo* op Capitol Hill in de Amerikaanse hoofdstad. Het is een zogenoemd *townhouse* aan A Street, op een steenworp van het Hoogerechtshof. Daarna volgen tientallen interviews on en off the record, sms’jes, telefoongesprekken, e-mails en radiogesprekken.

Steve Bannon heeft een obsessie: de ondergang van het Westen. Deze obsessie is wat hem drijft en tevens een van de programmapunten die verklaren dat Donald Trump tot tweemaal toe tot president is verkozen. *Make the West Great Again!* Tijdens onze gesprekken blijft Bannon maar herhalen: ‘Wij de westerlingen’; ‘westerlingen als we zijn’, ‘wij westerlingen’.

Deze formulering bevreemdt me. Maken hij en ik dan deel uit van hetzelfde ‘Westen’? Bovendien ken ik niemand die zichzelf voorstelt als ‘westerling’. Die term prijkt op geen enkel identiteitsbewijs of cv. Niemand zet ‘westerling’ op zijn visitekaartje. Het zijn onze Chinese, Russische, Iraanse, Cubaanse en Algerijnse tegenstanders die dit label op ons plakken. En zij bedoelen het nooit als compliment. Dus waarom legt Bannon zo’n nadruk op wat ons zou verbinden? De Amerikaanse voormalige diabolische adviseur van Donald Trump, vaandeldrager van de ‘reactionaire internationale’ en ik, een linkse Franse schrijver en Europese liberaal? Waarom hamert hij zo op deze zowel vanzelfsprekende als obscure, zowel natuurlijke als occulte, bijna cryptische link tussen ons: het ‘Westen’?

Bannons formule, ‘wij westerlingen’, verwijst naar een strijd. In zijn optiek bevinden wij ons allebei aan de goede kant van de wereld, dat wil zeggen de goede kant van de geschiedenis. Want we zijn allebei niet-Chi-

nees, niet-islamistisch, geen castroïst en geen chavist – die barbaren.

We zijn in Washington en Bannon troont me mee naar een studio ter grootte van een telefooncel. Hier neemt hij elke dag *War Room* op, zijn ultraconservatieve talkshow die verspreid over de hele Verenigde Staten wordt uitgezonden. Dat gebeurt als podcast, streaming-tv, op kabel en via de site WarRoom.org. De tegenstelling is haast ongerijmd: het verschil tussen enerzijds de piepkleine ondergrondse studio en de bijna amateuristische opzet, en anderzijds de verspreiding dankzij sociale media over het gehele Amerikaanse grondgebied. Vier microfoons, drie camera's: veel meer heeft Bannon niet nodig om buzz te genereren.

'We zitten al op bijna een miljoen downloads,' zegt hij. (Dat cijfer laat zich moeilijk verifiëren.) In een hoekje van een aangrenzende kamer is een stel *community managers* druk met het opknippen van de goede boodschap tot korte filmpjes om op YouTube, TikTok en Instagram te posten. (Bannon is van Twitter, tegenwoordig X, verbannen en bestempelt Elon Musk als een 'technofascist'.)

Het is tien uur 's ochtends als onze protagonist de mouwen opstroopt van zijn kaki-groene jas. Deze camouflagekleding draagt hij vrijwel altijd. Het is de outfit van een strijder, een *warrior* die ervan droomt alle Europese populistische bewegingen te verenigen om 'het Westen te redden'. '*Live from Capitol Hill*,' zegt Bannon in de microfoon, alsof hij zich nog altijd in het centrum van de macht bevindt. De show kan beginnen.

Ik luister toe terwijl hij onafgebroken, met veel kabaal en tamtam, uitweidt over communistisch China, zijn spookbeeld, over zijn haat jegens de Moslimbroederschap en zijn paranoïde fixatie op het witte nationalisme (van hem kwam tijdens de eerste regering-Trump het idee van een *muslim ban*, waarbij immigratie uit een aantal moslimlanden aan banden werd gelegd). Hij wil de Europese Unie ten val brengen en de natiestaten in ere herstellen. Zijn argumenten daarvoor stemmen overeen met die van Vox en Podemos in Spanje, de vijfsterrenbeweging en Lega in Italië, Jean-Luc Mélenchon en Marine Le Pen in Frankrijk en natuurlijk met die van de brexiteers. Als ongeremde conservatief vaart

Bannon nu uit tegen de ‘globalisten’ en hun vrijhandelsakkoorden: hij neemt zelfs de term ‘liberaal fascisme’ in de mond, een heus oxymoron, zonder te beseffen dat die term ook is gebruikt door andersglobalisten en de Mexicaanse Ondercommandant Marcos (dit concept duikt ook op in toespraken van Vladimir Poetin en Xi Jinping). In Bannons ogen wordt het Westen bedreigd en het is zijn missie het te redden. Maar daarvoor moet hij het eerst ondermijnen.

Op een koelkast vlak bij het toilet zie ik een oude bumpersticker: DONALD TRUMP VS CROOKED HILLARY. Op een schouw staat een bordje: ACTIE. ACTIE. ACTIE. Bannon fungeert als ‘superhost’ met op de muur achter hem een enorme Amerikaanse vlag. Hij monopoliseert het woord en staat dat amper af aan experts en andere ‘pundits’. Voor hen resten figurantenrollen. Ik kijk toe terwijl hij onstuimig en overdonderend de show presenteert. Hij citeert veel uit de boeken die op een indrukwekkende, wankele stapel voor hem liggen. Nu komt deze journalist-van-de-natte-vinger, met inmiddels genoeg koffie in zijn mik, pas echt op stoom. Hij windt zich op en lijkt zijn zelfbeheersing te verliezen. ‘*He goes ballistic,*’ zegt een van zijn collega’s tegen me. Lees: ‘Hij gooit alle remmen los,’ of zelfs: ‘Hij ontploft.’

Hij richt zijn pijlen nu op slogans die je volgens hem wel kunt ‘aanhellen’, maar niet ‘bevragen’: BLACK LIVES MATTER, TRANS WOMEN ARE WOMEN, DEFUND THE POLICE, GREEN TRANSITION, ONG QUEEN. Wat betreft wokisme is hij niet ‘ontwaakt’. Hij peinst er niet over zich te verontschuldigen voor wat de cowboys de oorspronkelijke bewoners van Amerika (‘indianen’) hebben aangedaan. En hij gaat zeker niet gebukt onder de last van westers schuldgevoel. Naar de misnoegden van Amerika steekt Bannon een middelvinger op – en soms heft hij zijn arm in een nazigroet. Hij wijst erop dat de Verenigde Staten, anders dan Sovjet-Rusland, het Ottomaanse Rijk of tal van Afrikaanse dictaturen, nooit een koloniale macht zijn geweest. Over China, dat de jongeren van Hongkong onderdrukt, zegt hij dat het geen echte lessen aan de rest van de wereld te bieden heeft. Het Mondiale Zuiden, betoogt Bannon, zou niet met de vinger moeten wijzen naar de wes-

terlingen omwille van het verleden, maar zelf excuses moeten maken voor het heden. (Hij vergeet voor het gemak de wijdverbreide en niet ongerechtvaardigde wrok in de derde wereld en verzwijgt de staatsgreep van Pinochet, de invasie van Afghanistan, de oorlog in Irak en tal van andere Amerikaanse wandaden.)

Bannon blinkt uit in digitale communicatie – en hij is een ‘trol’. Hij praat tegen me over Reddit, Discord, Substack, Tor, 8kun en het dark web. Eerder dan de rest had hij in de gaten dat je in de digitale tijd een publiek kunt krijgen via provocaties en permanente hysterie. Hij is geen echte journalist. Hij doet geen onderzoek en in zijn team zit geen enkele verslaggever. Hij is gewoon een ‘feeder’. Hij staart naar de 24-uurs nieuwszenders en haalt zijn informatie van andere media. Met hulp van stagiair-onderzoekers en slechtbetaalde bloggers geeft hij dat nieuws vertekend weer. Hij giet er alleen een alt-rightsausje overheen en hanteert methoden waardoor hij het op Google goed doet. En hup, buzz gegarandeerd. Het resultaat is onvoorspelbaar, grillig, niet-gescript en altijd work in progress. Je weet nooit welke nieuwe inval deze grillige ideeëngoochelaar met een serieus groot ego nu weer zal hebben.

Na de talkshow en de agitprop drinken we een glas in Bannons privévertrekken. We zitten aan een ‘neokitsch’ tafel. Zijn huis is een zootje. Het lijkt de woning van een verstokte vrijgezel. (Donald Trump versterkte dit idee door hem te voorzien van de bijnaam ‘Sloppy Steve’.) Bannon draagt meerdere overhemden over elkaar. Dat doet hij vaker en zou de indruk moeten wekken, zo wordt gezegd, dat hij dicht bij de mensen staat.

We hebben het over het Vaticaan, in zijn ogen de laatste verdedigingslinie die het ‘christelijke Westen’ kan redden. Dat is trouwens een uitdrukking die hij telkens herhaalt. Tegelijk beschermt hij zijn bronnen en reactionaire bondgenoten allerminst. Hij exposet en bespot sommige kardinalen. Hij out zelfs een aantal prelaten van wie ik niet wist dat ze homoseksueel waren. De meermaals gescheiden Bannon steekt de draak met het celibaat en de kuisheid van geestelijken.

Ik ben gecharmeerd van Bannon als vrijbouter. Men heeft deze metho-